

Бандура З. Л.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту,
Чаплига В. В.,
аспірант економічного факультету,
Львівський національний університет ім. Івана Франка

ЯКІСТЬ АУДИТУ ПРОЦЕСІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЕКОНОМІЧНИХ АГЕНТІВ

В економічній системі України для ефективного управління ризиками використовується концепція трьох ліній захисту (Three Lines of Defense – 3LoD), яка визначає суб'єктів та їх ролі в управлінні ризиками. Ці лінії захисту містять внутрішні суб'єкти, що діють в межах економічного агента, а також враховуються і зовнішні суб'єкти, які знаходяться поза межами, але впливають на його систему управління ризиками (СУР).

Перша лінія захисту включає внутрішніх суб'єктів, які безпосередньо здійснюють операційну діяльність та управляють ризиками на рівні бізнес- та підтримуючих процесів (менеджери та працівники операційних підрозділів, відділи фінансів та бухгалтерії, ІТ). Друга лінія захисту забезпечує функції контролю та моніторингу ризиків, а також відповідність внутрішніх процесів вимогам зовнішніх нормативних актів та регуляторів (комплаєнс). До третьої лінії належать як служба внутрішнього аудиту, так і зовнішні аудитори, а також державні регулятори та наглядові органи (національні і міжнародні), що впливають на управління ризиками та якість аудиту СУР, наприклад, ДУ «Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю», Аудиторська палата України, професійні об'єднання аудиторів. Від рівня процесів та якості даних в інформаційному обміні між суб'єктами розширеної 3LoD моделі залежить синергетичний ефект підвищення ефективності СУР.

Якість аудиту процесів інформаційної взаємодії суб'єктів СУР економічних агентів залежить від точності оцінки надійності та ефективності обміну інформацією між учасниками, які беруть участь в управлінні ризиками в економічній системі. Використання міжнародних стандартів забезпечують уніфікований підхід до проведення аудиту з відповідною нормативним вимогам його якістю.

Серед основних міжнародних стандартів, які пропонується використовувати для підвищення ефективності аудиту щодо оцінки рівня зрілості процесів та якості даних в інформаційному обміні між суб'єктами системи управління ризиками слід відзначити ISO/IEC 33020:2019 та ISO/IEC 25012:2008, які є ключовими, оскільки вони забезпечують інструментарій для аналізу та вимірювання якості процесів взаємодії суб'єктів і відповідних даних. Ці стандарти допомагають аудиторам систематизувати та об'єктивно оцінити управлінські та інформаційні аспекти загальної системи ризик-менеджменту за двома критеріями: за рівнем зрілості процесу та відповідності йому якості доступних даних інформаційного обміну.

Стандарт ISO/IEC 33020:2019 — Оцінка рівня зрілості процесів описує модель вимірювання процесів, яка дозволяє оцінювати рівень зрілості процесів обміну інформацією в управлінні ризиками. Стандарт оцінює 5 рівнів зрілості процесів (від початкового до інноваційного), кожному з яких відповідають певні з десяти атрибутів, значення яких при нечітко-множинному підході представляється лінгвістичною змінною з терм-множиною чотирьох визначених підмножин рівнів: недостатній (до 15%), частково достатній (15% - 50%), більшою мірою достатній (від 50% до 85%) та повністю достатній (85% - 100%). При цьому, рівень зрілості процесу інформаційного обміну визначається аудитором як значення послідовної сукупності якісних оцінок атрибутів рівнів не менше ніж «більшою мірою достатній». Наприклад, для процесу аудитор ідентифікуватиме другий рівень зрілості, якщо усі атрибути першого і другого рівнів будуть відповідати хоча би терму «більшою мірою достатній».

Для ефективної інформаційної взаємодії кожен рівень зрілості процесу інформаційної взаємодії суб'єктів СУР повинен бути забезпечений відповідною якістю доступних даних, які визначаються за методологією стандарту ISO/IEC 25012:2008-2 через агреговану оцінку п'ятнадцяти атрибутів. Кожен атрибут розглядається як лінгвістична змінна з терм-множиною значень: низький (від 0 до 33%), середній (33% - 66%) та високий (від 66% до 100%).

З огляду на те, що стандарт не конкретизує методу агрегування оцінок атрибутів, пропонується визначати результуючий рівень якості даних інформаційного обміну визначати найнижчою оцінкою (термом) серед усіх п'ятнадцяти атрибутів. Для врахування різної важливості атрибутів для взаємодії суб'єктів СУР вводяться вагові коефіцієнти, сума яких дорівнює одиниці, якими коригується значення результуючого рівня якості даних. Тоді завдання аудитора полягатиме, по-перше, у ідентифікації рівня зрілості процесів інформаційної взаємодії суб'єктів СУР і, по друге, у встановленні достатності оцінки якості доступних даних для такого рівня взаємодії.

Висновки. Запропоноване спільне використання даних стандартів у аудиті допомагає оцінити зрілість процесів інформаційної взаємодії, що є важливим для визначення здатності організації до постійного покращення і ефективного управління ризиками, а також надає чіткі критерії для оцінки якості даних, що використовуються в процесах обміну інформацією, що є критичним для прийняття рішень в СУР. Комбіноване використання цих стандартів дозволяє аудитору не лише оцінити технічні характеристики даних, але й зрозуміти, наскільки процеси обміну інформацією зрілі і готові до покращення.

Література

1. The IIA's three lines model. 2020. URL: <https://www.theiia.org/> (дата звернення: 07.09.2024).